

TƏRCÜMƏ MƏRKƏZİNİN KİTABÇILIQ İŞİNDƏKİ FƏALİYYƏTİ

UOT 82

HƏSƏNOVA GÖVHƏR XASI QIZI

*Bakı Dövlət Universiteti
Kitabşünaslıq və Nəşriyyat işi
kafedrasının II kurs tələbəsi*

Açar sözlər: tərcümə, Azərbaycanda bədii tərcümə işi, klassiklər, kitab, jurnal, yaradıcılıq

Ключевые слова: перевод, художественный перевод в Азербайджане классика, книга, журналы, творчество

Key words: translation, literary translation in Azerbaijan, classics, book, magazines, creativity

İlk yarandığı gündən bəri insanlara doğru yol, elm, bilik öyrədən, onların çətin, xoş günlərində birlikdə olan kitablar cəmiyyətin dünyagörüşünün inkişafında çox mühüm rol oynayır. Muasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev bütün dövrlərdə Azərbaycan kitabına böyük qiymət vermiş və onun inkişafına, tərəqqisinə qayğı ilə yanaşmışdır. Ulu Öndər demişdir: “Kitab nəşri hər ölkənin, hər xalqın mədəniyyətində, ümumiyyətlə, mənəvi, ictimai həyatında çox görkəmli yer tutur. Hər birimiz ilk növbədə ancaq kitab vasitəsilə təhsil almış, elmlərə yiyələnmiş, həyatda yaşamağa, fəaliyyət göstərməyə hazırlaşmışıq.

Ona görə də hər birimiz kitablara borcluyuq. Həm kitabları yazıb-yaratmaq, həm də onları nəşr etmək əsas vəzifələrimizdən biridir”.

Qeyd olunduğu kimi, Heydər Əliyev Azərbaycanda bədii tərcümə işinin yaxşılaşdırılmasını da tövsiyə edirdi. Bununla əlaqədar olaraq o deyirdi ki, Azərbaycan oxucularını xarici ədəbiyyatın ən yaxşı nümunələri, dünya klassiklərinin şah əsərləri ilə tanış etmək tərcüməçilərin nəcib vəzifəsidir. Heydər Əliyev mövcud sistem şərtləri altında Azərbaycan xalqının dünya ədəbiyyatının yeni nümunələri ilə tanış olması və ədəbiyyatın zənginləşməsi yollarından biri kimi bədii tərcümə işinin yaxşılaşdırılmasını görürdü. Bu məsələdə güdülən məqsədlər

həmçinin Azərbaycana mövcud şəraitdə ehtiyac duyulan və gələcəkdə daha çox lazım olacaq peşəkar tərcüməçilərin hazırlanması idi. Ona görə də həmin sahəyə diqqət verən Heydər Əliyev az sonra Azərbaycanda bədii tərcümə işini qaydaya salaraq müfəviq mərkəz yaratdı. Mərkəz sonrakı illərdə bədii tərcümə sahəsində Azərbaycanın beynəlxalq ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrində mühüm rol oynadı. Mərkəzdə peşəkar tərcüməçilər toplandı, gənc tərcüməçilər yetişməyə başladı. Beləliklə, Azərbaycan oxucuları dünya ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələri ilə tanış olmağa başladılar.

Azərbaycan dövləti Ulu öndər Heydər Əliyevin səyi ilə müstəqillik əldə etdi və dövlətimizdə çox sayda mədəni işlər aparıldı, yeni nəşriyyatlar açıldı, xarici kitabların doğma dilə tərcüməsi və s. kimi tərifiyyəviq işlər görüldü. Azərbaycan dövləti müstəqillik qazandıqdan sonra ölkəmizdə tərcümə işinə münasibət də dəyişmiş, xüsusən orijinaldan tərcümə sahəsində uğurlu addımlar atılmışdır. Hələ Sovet hakimiyyətinin son çağlarında belə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Sovetinin 6 mart 1989-cu il tarixli 113 nömrəli fərmanı ilə sovet və dünya xalqları ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələrini SSRİ və xarici ölkə xalqlarının dillərinə çevirib nəşr etmək, təbliğini həyata keçirmək məqsədi ilə Respublika Bədii Tərcümə və ədəbi əlaqələr mərkəzi yaradılmışdı. 1989-2014-cü illərdə Mərkəz özünümalliyləşdirmə qurumu kimi təsis edərək öz hesabına "Quran"ın, "İncil"in, Frans Kafka, Qabriel Qursia, Tomas Vulf, Uliyam Folkner və digər məşhur yazıçıların əsərlərini ilk dəfə dilimizə tərcümə etmişdi. 1989-2014-cü illərdə Afaq Məsudun baş redaktorluğu ilə mərkəzin rüblük nəşri olan "Xəzər" jurnalı işıq üzü görmüşdür (İldə 4 mömrəsi şap edilir).

Jurnalda dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin əsərləri, onların yaradıcılığı, həmçinin memuarlar, gündəliklər, müsahibələr və s. peşəkar tərcüməçilər tərəfindən dilimizə çevrilərək oxuculara təqdim edilir. Eyni zamanda bu dövrdə Mərkəzin

"Yol" tərcümə ədəbiyyatı bülletenin nəşri həyata keçirilmişdi.

Azərbaycan Respublika Prezidenti İlham Əliyevin 23 may 2012-ci il tarixli 2236 nömrəli sərəncam ilə Azərbaycanda müxtəlif sahələrdə tərcümə işinin mərkəzləşdirilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Tərcümə Mərkəzi açıldı. Mərkəz tərcümə olunan materiallarda Azərbaycan dilinin düzgün işlədilməsi ilə bağlı ölkədaxili və beynəlxalq müstəvidə ictimai-siyasi, elmi-tarixi, ədəbi-mədəni mübadilələrin və əlaqələrin dil və tərcümə baxımından tənzimlənməsi ölkə üzrə tərcümə prosesinin elmi, texniki, tibb, hüquq və digər sahələr də təşkili və təkmilləşdirilməsi işinə nəzarəti həyata keçirən icra hakimiyyəti orqanıdır.

Azərbaycan Tərcümə Mərkəzinin beynəlxalq müstəvidə həyata keçirdiyi nəşr layihələri xarici medianın diqqət mərkəzindədir. Azərbaycan ədəbiyyatının dünyada tanınması və təbliği istiqamətində respublikadan kənarda işıq üzü görən nəşrlər Rusiya, Türkiyə, Gürcüstan, Belarus, Misir, İngiltərə və s. ölkələrin kütləvi informasiya vasitələrində müntəzəm şəkildə işıqlandırılır.

Azərbaycan Tərcümə Mərkəzinin Azərbaycan ədəbiyyatının dünyada tanınması və təbliği istiqamətində həyata keçirdiyi beynəlxalq layihələri çərçivəsində son illərdə Almaniyada işıq üzü görmüş "Sirr" (Azərbaycan hekayələri) kitabı bir sıra Avropa ölkələri kitabxanalarına yerləşdirilib. Müasir Azərbaycan nəsrinin mənzərəsini əks etdirən kitabın nüsxələri Almanyanın Berlin, Boxum, Bamberq, Yena, Frayburq, Halle universitetlərinin kitabxanaları, Berlin Ədəbiyyat və İncəsənət araşdırmaları Mərkəzinin kitabxanası, Münhen Şərqi Avropa İnstitutu kitabxanası, Vyana Universiteti kitabxanası, İnnburq, Qrats, Zaltsburq şəhər kitabxanaları, İsveçrənin Sürix və Bazel şəhərlərinin Mərkəzi kitabxanaları, Bern Universitetinin kitabxanası, Lüksemburq Universiteti kitabxanası, eləcə də Lixtenşteyn Mədəniyyət

İdarəsi kitabxanalar şəbəkəsində yer alıb. Qeyd edək ki, Cəlil Məmmədquluzadə, Mir Cəlil, İsa Hüseynov, Sabir Əhmədli, İsi Məlikzadə, Maqsud İbrahimbəyov, Yusif Səmədoğlu, Anar, Elçin, Mövlud Süleymanlı kimi ədəbi simaların əsərlərinin toplandığı kitabı alman dilinə alman və avstriyalı tərcüməçilər – Luts Engel, Helqa Pabl, Sena Doqan, Hilda Tanik, Marion Kubin-Semyonova, Valtraut və Volfram Şröderlər çevirib. Tərcümə mərkəzinin nəşriyyat şöbəsi dünya-

nın aparıcı nəşriyyatları ilə əlaqələr yaradır, Azərbaycan ədəbiyyatının, elmi-mədəni irsinin dünya dillərində, dünya ədəbiyyatını isə Azərbaycan dilinə çevirərək nəşrini təmin edir. Mərkəzin kitab və mətbu nəşrlərinin, həmçinin xarici ölkələrdə nəşr olunacaq Azərbaycan ədəbiyyatının, elmi-mədəni irsinin nümunələrini çapa hazırlayır. Mərkəz “ATV Kitab” seriyası ilə əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlıqla dünya xalqları ədəbiyyatından onlarla kitab işıq üzü görmüşdür.

Ədəbiyyat

1. <https://www.aztc.gov.az/az/posts/id:570>
2. <https://www.aztc.gov.az/az/37>
3. https://az.wikipedia.org/wiki/Afaq_M%C9%99sud

Говхар Гасанова

Деятельность Центра переводов в книжном бизнесе

Резюме

В статье рассматривается работа, проделанная Центром переводов и журналом «Хазар», изданного главным редактором Афаг Масуд в области перевода. Автор пытался донести до читателей интересную информацию, которую она получила в результате своих исследований.

Govhar Gasanova

Activity of the Translation Center in the book business

Summary

The article deals with the work done by the Translation Center and the Khazar magazine, published by the chief editor Afag Masoud in the field of translation. The author tried to convey to readers the interesting information that she received as a result of her research.